

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права та гуманітарних наук
Кафедра конституційного права та галузевих дисциплін

08-02-05M

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять
та самостійної роботи

з навчальної дисципліни

«Право»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Маркетинг» спеціальності 075
«Маркетинг» денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол №02 від «08» жовтня 2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Маркетинг» спеціальності 075 «Маркетинг» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Міщук І. В., Пасічник В. Б. – Рівне : НУВГП, 2025. – 25 с.

Укладачі: Міщук І. В., кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін;
Пасічник В. Б., старший викладач кафедри правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Міщук І. В., кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Керівник освітньої програми: Толчанова З. О., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу

© І. В. Міщук, В. Б. Пасічник, 2025
© НУВГП, 2025

Зміст

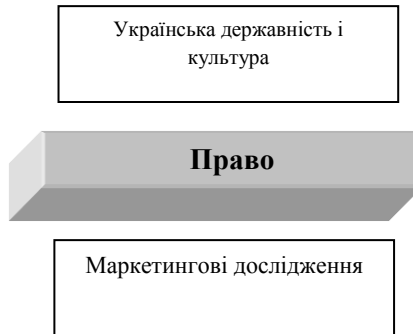
Передмова.....	4
1. Опис навчальної дисципліни та її структура.....	4
1.1. Опис навчальної дисципліни.....	4
1.2. Тематика практичних занять.....	6
1.3. Критерії та шкала оцінювання.....	8
2. Плани практичних занять.....	9
3. Самостійна робота студентів.....	18
4. Рекомендована література.....	20

Передмова

Шановні здобувачі освіти!

Ви приступаєте до вивчення навчальної дисципліни «Право». Пропоновані методичні вказівки допоможуть вам зорієнтуватись при підготовці до практичних занять, організувати самостійну роботу.

Взаємозв'язки навчальної дисципліни «Право» з іншими дисциплінами робочого плану, які передують її вивченню та які спираються на її вивчення, представленні наступною схемою.

1. ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1. Опис освітньої компоненти

Право – це фундаментальна загальнотеоретична юридична наука, що досліджує головні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права, головні наукові поняття, категорії і теоретичні конструкції юриспруденції, здійснює методологічне забезпечення юриспруденції, її взаємозв'язок з іншими науками.

У результаті вивчення курсу «Право» здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

1. Системні знання з усього теоретичного курсу.
2. Проблеми історико-теоретичного характеру.
3. Зміст основних понять та категорій.
4. Основні проблеми державотворення, теорії демократії.
5. Питання статусу людини і громадянина.

6. Структуру та елементи системи права.
7. Особливості національних правових систем та інше.

Вміти:

1. Вирішувати завдання з основ адміністративного, фінансового, банківського, цивільного, трудового, аграрного, земельного, екологічного та кримінального законодавства.
2. Застосовувати на практиці норми різних галузей права.
3. Реалізовувати суб'єктивні права та юридичні обов'язки.
4. Володіти навиками роботи й аналізу текстів Конституції України кодексів та законів нашої держави з метою правильної оцінки правових ситуацій та правовідносин, що виникають у повсякденному житті й при виконанні службових обов'язків.
5. Аналізувати основні проблеми становлення правової системи України, правового забезпечення розвитку громадянського суспільства, економічної різноманітності у демократичній, соціальній, правовій державі.

Компетентності:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК14. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ФК5. Здатність коректно застосовувати методи, прийоми та інструменти маркетингу.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Демонструвати знання і розуміння теоретичних основ та принципів провадження маркетингової діяльності.

ПРН15. Діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних принципів маркетингу, поваги до культурного різноманіття та цінностей громадянського суспільства з дотриманням прав і свобод особистості.

ПРН16. Відповідати вимогам, які висуваються до сучасного маркетолога, підвищувати рівень особистої професійної підготовки.

ПРН17. Демонструвати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами, а також належного використання професійної термінології.

1.2. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин д.ф./з.ф.	Оцінка, балів д.ф./з.ф.
Змістовий модуль 1. Основи державності. Право та закон.		12/3	30/30
1.	Тема 1. Поняття, походження, основні функції держави.	2/1	5/10
2.	Тема 2. Поняття, походження та розвиток права.	2/1	5/10
3.	Тема 3. Громадянське суспільство та інститут громадянства.	2/-	5/0
4.	Тема 4. Поняття та значення прав та свобод людини і громадянина у сучасному суспільстві.	2/1	5/10
5.	Тема 5. Захист прав і свобод людини в сучасному суспільстві	2/-	5/0
6.	Тема 6. Система права та система законодавства	2/-	5/0
7.	Модульний контроль 1		20

8.	Змістовий модуль 2. Юридична відповідальність. Правові аспекти основних галузей права.	8/3	30/30
9.	Тема 7. Юридична відповідальність	2/1	6/10
10.	Тема 8. Основи господарського права	2/1	6/10
11.	Тема 9. Основи трудового права та права соціального забезпечення.	2/1	6/10
12.	Тема 10. Основи кримінального права.	1/-	6/0
13.	Тема 11. Основи адміністративного права та адміністративного судочинства України.	1/-	6/0
14.	Модульний контроль 2		20
	Всього:	16/8	100

Підготовка до практичного заняття повинна включати:

1. Опрацювання лекційного матеріалу за темою заняття.
2. Опрацювання нормативних актів та юридичної практики за темою заняття.
3. Опрацювання методичних, наукових та літературних джерел за темою заняття.
4. Підготовка завдань в рамках самостійної роботи студентів за темою заняття.

Для досягнення мети навчальної дисципліни «Трудове право» студентам необхідно вчасно та якісно виконувати практичні завдання та вчасно здати модульні контролі знань.

Додаткові бали студенти можуть отримати за: участь у наукових конференціях, круглих столах, написання наукових тез, статей, рефератів дослідницького характеру за темою курсу. Тему дослідницької роботи студенти можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем.

1.3. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «Право» є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених силябусом освітньої компоненти;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом освітньої компоненти, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставленні питання (чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних занять;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. 40 балів студент сумарно може отримати за складання модульних контролів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- тестування;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Національна шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Зараховано
82-89 балів	
74-81 балів	
64-73 балів	
60-63 балів	
35-59 балів	Незараховано з можливістю повторного складання
1-34 балів	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Основи державності. Право та закон.

Тема 1. Поняття, походження, основні функції держави.

План заняття

1. Поняття та ознаки держави.
2. Теорії та причини виникнення держави.
3. Характеристика гілок влади: законодавча, виконавча, судова.
4. Поняття форми держави.
5. Форма державного управління.
6. Форма державного устрою.
7. Державний режим.

Контрольні питання:

1. Назвіть та охарактеризуйте основні теорії походження держави.
2. Визначте поняття, ознаки та сутність держави.
3. Охарактеризуйте типи держави.
4. Надайте загальну характеристику і поняття форми держави.

5. Охарактеризуйте психологічну теорію виникнення держави.
6. Надайте загальну характеристику і поняття форми держави.
7. Охарактеризуйте форми державного територіального устрою
8. Охарактеризуйте форми державно-правового режиму.
9. Що таке республіка? Які характерні особливості їй приаманні?
10. Назвіть особливості елементів форми Української держави.

Тема 2. Поняття, походження та розвиток права

План заняття

1. Передумови походження та етапи формування права.
2. Історичні типи права та їх характеристика
3. Поняття права, його соціальна цінність.
4. Ознаки права.
5. Функції права.
6. Принципи права.
7. Співвідношення об'єктивного і суб'єктивного права.
8. Структура та форми права.
9. Право і управління.
10. Правові форми діяльності держави.

Контрольні питання:

1. Розкрийте типологію права.
2. В чому полягає цінність права як історичного явища?
3. Які функції виконує право у суспільстві?
4. Хто є суб'єктами законодавчої ініціативи в Україні?
5. Які форми права Ви знаєте?
6. Розкрийте принципи правотворчої діяльності.
7. Розкрийте сутність дії нормативно-правового акту у часі.
8. Чому розподіл права на об'єктивне і суб'єктивне вважається теоретичним.

Тема 3. Громадянське суспільство та інститут громадянства

План заняття

1. Історія розвитку поняття громадянського суспільства.

2. Поняття та ознаки громадянського суспільства.
3. Поняття і ознаки правової держави.
4. Співвідношення громадянського суспільства і правової держави.
5. Основні напрямки формування громадянського суспільства і правової держави в Україні.
6. Основні завдання, яке виконує громадянське суспільство та його базові інститути.
7. Поняття громадянства, його ознаки.
8. Отримання громадянства, прийняття до громадянства, вихід з громадянства.

Контрольні питання:

1. Дайте визначення громадянського суспільства.
2. Перерахуйте принципи і ознаки громадянського суспільства.
3. Перерахуйте принципи і ознаки правової держави.
4. Які існують організації громадянського?
5. суспільства у виборчих процесах?
6. Які існують форми громадської участі в ОТГ?

Тема 4. Поняття та значення прав та свобод людини і громадянина у сучасному суспільстві

План заняття

1. Класифікація прав людини. Універсальність прав людини.
2. Характеристика поняття прав людини.
3. Поняття правоздатності. Поняття дієздатності.
4. Конституційні права та обов'язки громадян.
5. Соціальні права. Культурні права. Економічні права. Політичні права.
6. Право на захист. Право на звернення.
7. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: загальна характеристика.
8. Європейський суд з прав людини.
9. Застосування практики ЄСПЛ у національній судовій практиці. Відсторонення від роботи.

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте поняття і значення прав людини.
2. Охарактеризуйте класифікації прав людини.
3. Що таке правоздатність?
4. Що таке дієздатність?
5. Що таке білль про права людини?

Тема 5. Захист прав і свобод людини в сучасному суспільстві

План заняття

1. Судовий механізм захисту прав та свобод людини і громадянина.
2. Позасудовий механізм захисту прав та свобод людини і громадянина.
3. Альтернативні процедури захисту прав людини

Контрольні питання:

1. Які основні права і свободи закріплені в Конституції України?
2. Що таке громадянські та політичні права?
3. Що відноситься до соціально-економічних прав людини?
4. Які національні механізми існують для захисту прав людини в Україні?
5. Які випадки можуть бути підставою для обмеження конституційних прав і свобод?
6. Що таке омбудсман і які його повноваження в Україні?
7. Як можна подати скаргу до Європейського суду з прав людини?
8. Які існують форми дискримінації та як з ними боротися?
9. Що таке принцип недискримінації в міжнародному праві?
10. Які права людини особливо захищаються в умовах збройного конфлікту?
11. Які основні обов'язки держави у сфері прав людини?

Тема 6 Система права та система законодавства

План заняття

1. Поняття та елементи системи права.
2. Норма права: поняття, структура та види.
3. Нормативно-правовий інститут: поняття, структура та види.
4. Система законодавства та її співвідношення із системою права.
5. Систематизація законодавства.

Контрольні питання:

1. У чому полягає відмінність між системою права та системою законодавства?
2. Що таке норма права та яку роль вона відіграє у структурі системи права?
3. Які існують галузі права та за якими критеріями вони класифікуються?
4. Що таке інститут права і яке його місце в системі права?
5. Як взаємопов'язані галузі, підгалузі та інститути права?
6. Які основні ознаки притаманні системі законодавства?
7. Як класифікуються нормативно-правові акти у системі законодавства?
8. Яким чином здійснюється ієрархія нормативно-правових актів?
9. У чому полягає принцип верховенства права у формуванні системи законодавства?
10. Як взаємодіють система права та система законодавства в Україні?
11. Які чинники впливають на розвиток системи права та системи законодавства?
12. Які проблеми існують у сучасній системі законодавства України?
13. Що таке кодифікація та інкорпорація законодавства і в чому їх відмінність?
14. Як міжнародне право впливає на національну систему права та законодавства?

Змістовий модуль 2. Правові аспекти основних галузей права. Юридична відповідальність

Тема 7. Юридична відповідальність

План заняття

1. Поняття, ознаки юридичної відповідальності.
2. Види юридичної відповідальності.
3. Принципи та функції юридичної відповідальності.
4. Підстави юридичної відповідальності.
5. Юридична відповідальність окремих категорій.

Контрольні питання:

1. Які принципи юридичної відповідальності закріплені в законодавстві України?
2. У чому полягає відмінність між юридичною та моральною відповідальністю?
3. Розкрийте склад юридичної відповідальності та його елементи.
4. Перерахуйте види юридичної відповідальності та наведіть приклади кожного виду.
5. Що таке ретроспективна та перспективна юридична відповідальність?
6. Які підстави настання юридичної відповідальності?
7. У чому полягає функціональне значення юридичної відповідальності?
8. Які є пом'якшуючі та обтяжуючі обставини при застосуванні юридичної відповідальності?
9. Які гарантії дотримання прав людини при притягненні до юридичної відповідальності?
10. Чим відрізняється позитивна (заохочувальна) та негативна (каральна) відповідальність?
11. Які є особливості юридичної відповідальності неповнолітніх?
12. Які існують проблеми реалізації юридичної відповідальності в Україні?
13. Запропонуйте шляхи удосконалення механізму юридичної відповідальності.

Тема 8. Основи господарського права

План заняття:

1. Господарське право України як галузь права.
2. Господарські правовідносини.
3. Підприємство як організаційна форма господарювання.
4. Господарські зобов'язання.
5. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання.
6. Особливості правового регулювання в окремих галузях господарювання.

Контрольні питання:

1. Поняття господарського законодавства та його особливості.
2. Види господарсько-правових норм.
3. Система господарського законодавства.
4. Основні напрямки удосконалення господарського законодавства.
5. Роль господарської практики в удосконаленні господарського законодавства.
6. Види господарських товариств.
7. Майно та майнові права у господарському товаристві
8. Які існують види дисциплінарної відповідальності?
9. Порядок застосування дисциплінарного стягнення.
10. Які існують види дисциплінарних стягнень?
11. У чому полягає правове значення заходів громадського впливу до порушників трудової дисципліни?

Тема 9. Основи трудового права та права соціального забезпечення

План заняття:

1. Трудове право, як галузь права: поняття, система, предмет і метод правового регулювання.
2. Джерела трудового права України, їх загальна характеристика.
3. Трудовий договір: поняття, види, підстави укладання та розірвання, випробувальний термін.
4. Робочий час та час відпочинку згідно законодавства України.

5. Трудова дисципліна та методи її забезпечення.
6. Поняття, предмет, метод та система права соціального забезпечення.
7. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.
8. Пенсійне забезпечення окремих категорій осіб.
9. Обов'язкове державне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням.
10. Загально обов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.
11. Соціальний захист ветеранів війни, інвалідів, ветеранів праці та інших осіб похилого віку.

Контрольні питання:

1. Загальне і спеціальне законодавство про працю.
2. Порядок ведення трудової книжки працівника.
3. Який порядок розірвання трудового договору у зв'язку із невиконанням роботодавцем своїх обов'язків?
4. Охарактеризуйте підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника підприємства або уповноваженого ним органу?
5. Охарактеризуйте міжнародно-правове регулювання праці.
6. Дайте визначення категорії «Охорона праці».
7. Система недержавного пенсійного забезпечення.
8. Державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії.
9. Пенсії за вислугу років: суб'єкти, підстави, порядок призначення.
10. Поняття, види та порядок надання соціальних послуг.
11. Види та загальна характеристика державних допомог сім'ям з дітьми.

Тема 10. Основи кримінального права

План заняття

1. Поняття кримінального права.
2. Характеристика кримінального кодексу України.
3. Поняття злочину, його види, ознаки.
4. Склад злочину. Стадії вчинення злочину.

5. Співучасть у вчиненні злочину.
6. Кримінальна відповідальність та її підстави.
7. Кримінальне покарання та його види.
8. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.

Контрольні питання:

1. Загальна характеристика Кримінального кодексу України.
2. Поняття та ознаки злочину. Поняття складу злочину. Стадії злочину.
3. Що таке співучасть у злочині?
4. Назвіть види кримінальних покарань.
5. Охарактеризуйте поняття неосудності.
6. В чому особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх?
7. Що таке суб'єктивна сторона злочину?

Тема 11. Основи адміністративного права та адміністративного судочинства України

План заняття

1. Поняття державного управління.
2. Державна служба: поняття, правовий статус державних службовців.
3. Поняття, предмет і метод адміністративного права.
4. Джерела адміністративного права.
5. Адміністративні правовідносини.
6. Адміністративне деліктне право.
7. Поняття адміністративної відповідальності. Адміністративна відповідальність неповнолітніх.
8. Адміністративне стягнення.
9. Адміністративне судочинство.

Контрольні питання:

1. Поняття державного управління та співвідношення його з виконавчою владою.
2. Характеристика Кодексу України про адміністративні правопорушення
3. Що таке адміністративні правовідносини? Назвіть їх структуру.

4. Охарактеризуйте адміністративне деліктне право, його предмет і метод правового регулювання.
6. Назвіть органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
7. Провадження у справах про адміністративні правопорушення.

3. Самостійна робота студентів

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню здобувачами освіти матеріалу з освітньої компоненти «Право» та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання.

Формами самостійної роботи є:

- доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання літератури, що пропонується до вивчення по темах навчальної дисципліни;
- підготовка до практичних (семінарських) занять, виконання завдань по темах практичних занять;
- підготовка письмових відповідей на питання для самопідготовки;
- робота в інформаційних мережах;
- вибір теми, розробка плану та написання тез чи наукових статей;
- самостійне вивчення та складання конспектів по темах, що виносяться на самостійне вивчення.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування та обговорення доповідей, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей та підсумкового оцінювання успішності студентів у сесію.

Перелік тем для тез, доповідей

1. Держава як закономірний результат розвитку соціальної організації.
2. Загальне та особливе у виникненні держави.
3. Особливості монархічної форми правління.
4. Особливості та різновиди республіканської форми правління в сучасному світі.
5. Особливості федеративного устрою окремих держав.
6. Різновиди демократичного державного режиму.
7. Забезпечення реалізації прав і свобод громадян – одна із основних функцій правової держави.
8. Співвідношення функцій держави та функцій органів держави.
9. Співвідношення форми і механізму держави.

10. Актуальні напрямки перебудови і подальшого формування державного механізму в Україні.
11. Місце і роль міліції (поліції) у механізмі Української держави.
12. Громадянське суспільство: характеристика
13. Поняття і ознаки правової держави.
16. Співвідношення громадянського суспільства і правової держави.
17. Характеристика основних історичних типів права.
18. Співвідношення права з іншими соціальними явищами.
19. Сутність права як певної міри свободи.
20. Соціальна цінність об'єктивного права.
21. Соціальна цінність суб'єктивного права.
22. Форми викладення правової норми у статтях нормативно-правових актів.
23. Дія нормативних актів у часі, у просторі та по колу осіб.
24. Співвідношення системи права і системи законодавства.
25. Реалізація норм права у сфері професійної діяльності органів внутрішніх справ.
26. Класифікація юридичних фактів.
27. Позитивна і ретроспективна юридична відповідальність: соціальне значення і співвідношення.
28. Функції та мета юридичної відповідальності.
29. Підстави для притягнення і звільнення від юридичної відповідальності.
30. Правові системи світу. Їх типологія та характеристика.
31. Правова система України та перспективи її розвитку.
32. Місце правової культури як одного з елементів національної правової системи.
34. Референдум – загальна характеристика
35. Виборча система: поняття, елементи.
36. Конституційні права та обов'язки особи.
37. Трудовий договір – характеристика.
38. Підстави і порядок розірвання трудового договору.
39. Особливості трудової діяльності неповнолітніх.
40. Цивільно - правові відносини: поняття, елементи і види.
41. Зобов'язальне право: поняття, підстави виникнення зобов'язань.
42. Кримінальне законодавство.
43. Поняття кримінального права.
44. Поняття і ознаки злочину.

45. Державна служба: поняття, правовий статус державних службовців.
46. Поняття, предмет і метод адміністративного права.
47. Адміністративні правовідносини.
48. Адміністративне деліктне право.
49. Адміністративна відповідальність неповнолітніх.
50. Адміністративне судочинство.
51. Кримінальна відповідальність неповнолітніх.
53. Майново-господарські зобов'язання та організаційно-господарські зобов'язання.
54. Екологічне право України: поняття, предмет, система.
55. Загальна характеристика земельного права.
56. Види земель та їх правовий статус.
57. Відповідальність за порушення земельного законодавства.
58. Конституційний контроль в Україні.
59. Суд присяжних.
60. Адвокатська етика.
61. Структура органів прокуратури.
62. Акти Конституційного Суду України.
63. Поняття та функції нотаріату.

4. Рекомендована література

Основна література

1. Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посіб. / Остапенко О. І. Ковалів М. В., Єсімов С. С. та ін. ; вид. 2-е, доп. Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с. Бібліогр.: С. 612–614.
2. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтєвський, О. Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової ; вид. четверте. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с.
3. Бориченко К. В. Загальна теорія права: проблеми теорії і практики : монографія. Одеса : Фенікс, 2019. 552 с.
4. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В. Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; 2-ге вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2011. 1128 с.

5. Головащенко О. С. Соціальна та правова держави: аналіз співвідношення моделей. *Форум права*. 2010. № 1. С. 50–55. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/fp/2010-1/10gocacm.pdf>
6. Декларація про державний суверенітет України. Декларація від 16.07.1990 № 55-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/55->
7. Дмитренко Е., Дмитренко Ю. Нормативно-правове забезпечення правової системи України в умовах євроінтеграції. Стаття. *Jul* 2022.
8. Закон України «Про звернення громадян». Закон від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>
9. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» Закон від 03.03.1998 № 137/98-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80>
10. Закон України «Про професійні спілки та гарантії їх діяльності». Закон від 15.09.1999 № 1045-XIV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1045-14>
11. Кодекс законів про працю України Верховна Рада УРСР; Кодекс України, Закон, Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII
12. Конституція України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
13. Кучма Л. М. Основи правознавства : навч. посіб. Київ : ФОП Маслаков, 2019. 306 с. URL: <https://dspace.cusu.edu.ua/handle/123456789/5798>.
14. Малюга Л. Ю. Теоретико-правові основи адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 406 с.
15. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Адміністративне право» (галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право») для студентів 2 курсу денних факультетів / Уклад.: В. Я. Настюк, Р. В. Шаповал, В. В. Мартиновський та ін. Х. : Нац. Юрид. Ун-т ім. Ярослава Мудрого”, 2020. 33 с
16. Основні напрямки європеїзації правового регулювання оплати праці О 75 в Україні : монографія / О. М. Ярошенко, О. Є Луценко, Л. Ю. Малюга, Ю. І. Марченко, А. М. Слюсар; за заг. ред. проф. О. М. Ярошенка. Харків : Юрайт, 2022. 296 с.
17. Мокрицька Н. П. Право : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 536 с. ISBN 978-617-511-316-5. URL: <https://elib.chdtu.edu.ua/e-books/5373>.

18. Міщук І. В., Батарчук І. Проблемні питання актуалізації трудового законодавства України. The XIII International Science Conference «*Development of modern science: theory, methodology, practice*», March 18 – 19, 2021, Madrid, Spain. Р. 75–78
19. Міщук І. В., Пелешок І. І. Спільні та відмінні ознаки трудового договору і цивільно-правової угоди. XIV Міжнародна науково-практична конференція «*Current issues of science and education*», 23–26 березня 2021, Рим, Італія, С. 81–85.
20. Міщук І. В., Шнайдер А. Форми захисту трудових прав працівників. XXII Міжнародна науково-практична конференція «*Interaction of society and science: prospects and problems*», 20-23 квітня 2021, Лондон, Англія. С. 189–194.
21. Міщук І. В., Соломко С. С. Дотримання трудових прав людини у воєнний період крізь призму Керівних принципів ООН з питань бізнесу і прав людини: проблеми і перспективи вдосконалення. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. Випуск 6. С. 363–365.
22. Міщук І. В., Киричук Б. С. Правові аспекти регулювання механізму конфіскації фінансових активів російських підприємств на території України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2023. Випуск 5. С. 159–164.
23. Міщук І. В., Киричук Б. С. Актуальні зміни трудового законодавства України в умовах правового режиму воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. Випуск 6, С.411–416.
24. Пасічнюк В. Б. Головченко О. В. Аспекти врегулювання колективних трудових спорів. *Функціонування правоохоронних органів в умовах сучасності*. Збірник наукових робіт учасників Регіональної науково-практичної онлайн конференції (29-30 жовтня 2020 р.). Рівне : НУВГП, 2021. С. 38–42.
25. Пасічнюк В. Б. Швець О. М. Невиконання роботодавцем законодавства про працю, умов колективного чи трудового договору як підстави для припинення трудових відносин. *Журнал східноєвропейського права*. 2022. № 97. С. 11–16. URL: <http://easternlaw.com.ua/uk/arxiv-nomerov/zhurnal-sxidnoyevropejskogo-prava-97>
[extension://efaidnbmnribpcajpcglclefindmkaj/http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/04/pasichnyuk_shvets_97.pdf](http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/04/pasichnyuk_shvets_97.pdf)
26. Пасічнюк В. Б. Цимбалюк В. І. Теоретико-правовий аналіз окремих положень проекту Закону України «Про організацію трудових відносин в

умовах воєнного стану. *Адміністративно-територіальна реформа в Україні: стан, проблеми, перспективи*: Матеріали регіональної науково-практичної он-лайн конференції, м. Рівне, 24 березня 2022 р. / за заг. редакцією А. В. Матвійчука. Рівне : Навчально-науковий інститут права Національного університету водного господарства та природокористування, 2022. С. 70–76.

27. Пасічнюк В. Б. Законодавчі засади здійснення заходів державного нагляду за додержанням законодавства про працю в Україні у період воєнного стану. Матеріали регіональної науково-практичної он-лайн конференції *«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»*, 2 березня 2023 р. Рівне : НУВГП. С. 88–90.

28. Пасічнюк В. Б. До питання повідомлень про порушення норм з охорони праці. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції *«Актуальні проблеми розвитку сучасного права: українські реалії та зарубіжний досвід»*. Рівне: НУВГП, 12 жовтня 2023 року. С. 70–72.

29. Пасічнюк В. Б., Швець О. М. Особливості застосування дисциплінарної відповідальності за екологічні правопорушення. *Аналітично-порівняльне правознавство. Електронне наукове видання* № 5, 2022. С. 196–200. (Фахове видання, Б2).

30. Пасічнюк В. Б. До питання федерального законодавчого забезпечення охорони праці працівників в Сполучених Штатах Америки. *Актуальні проблеми національного адміністративного права в умовах воєнного стану*: Матеріали регіональної науково-практичної он-лайн конференції, м. Рівне, 14 березня 2024 р. / за заг. редакцією А. В. Матвійчука. Рівне : Навчально-науковий інститут права Національного університету водного господарства та природокористування, 2024. С. 82–87.

31. Пасічнюк В. Б. Основи законодавчого регулювання охорони праці в Сполучених Штатах Америки. *Правова компетентність в еру цифрової трансформації*: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 1 січня – 11 лютого 2024 року. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 73–76

32. Пасічнюк В. Б., Багатко А. С. Загальні засади юридичної відповідальності за порушення норм охорони та безпеки праці в Сполучених Штатах Америки. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 6 2024 р. URL: <http://www.lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=175>.

33. Пасічнюк В. Б. Аспекти організаційно-правового забезпечення звернень громадян в Державну службу України з питань праці. Збірник тез Міжнародної науково-практичної онлайн конференції Навчально-наукового інституту права «УКРАЇНА-2024: ГЛОБАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ» 11 жовтня 2024 року. С. 190–193.
34. Пасічнюк В. Б., Яковчук Я. В. Деякі питання окремих заходів запобігання порушенням норм охорони праці в умовах воєнного стану в Україні. *Вісник УЖНУ* 87(1)/2025. С. 96–101.
35. Пасічнюк В. Б. АНАЛІЗ ДЕЯКИХ НОВАЦІЙ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО БЕЗПЕКУ ТА ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ НА РОБОТІ» *Україна-2024: глобальні та регіональні виклики*: Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції, м. Рівне, 11 жовтня 2025 р. / за заг. редакцією О. А. Мітчук. Рівне : Навчально-науковий інститут права Національного університету водного господарства та природокористування, 2024. 281 с.
36. Рішення Конституційного Суду України № 1-11/2012 від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-12>
37. Трудове право України: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. В. О. Кучера. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 564 с.
38. Трудове право України: підручник / за ред. проф. О. М. Ярошенко. Харків : Вид-во 2022. 376 с
39. Трудове право України : підручник / В. І. Щербина, А. М. Соцький. Чернівці : Технодрук, 2021. 552 с.
40. Чанишева Г. І., Лагутіна І. В., Бориченко К. В. та ін. Теорія держави і права : навчальний посібник / за заг. ред. Г. І. Чанишевої. Одеса : Фенікс, 2022. 266 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.16223>.
41. Щербюк Н. Ю. Конституційне право України : метод. вказівки. Луцьк : Луцький НТУ, 2021. 24 с. URL: <https://lib.lntu.edu.ua/147258369/7848>.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – бібліотека ім. В. І. Вернадського.
2. <http://zakon.rada.gov.ua> – Верховна Рада України.
3. <http://www.president.gov.ua> – Президент України.
4. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України.
5. <https://supreme.court.gov.ua> – Верховний суд України.
6. <https://my.gov.ua> – Єдиний державний портал надання адміністративних послуг.
7. <https://reyestr.court.gov.ua> – Єдиний реєстр судових рішень
8. <http://dsp.gov.ua/> Офіційний сайт Державної служби України з питань праці.